
Een hecht eksterpaar verlevendigt de tuin, maar voeren wel een chronische geuerillaoorlog tegen het overige vogelleven.

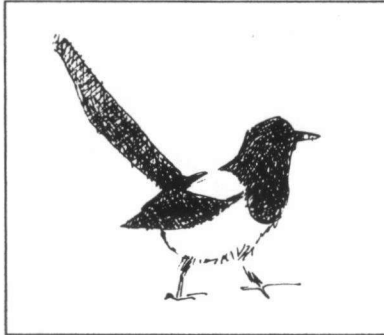
T. Timmerman

Eksters in de Tuin

Toen er een paar jaar geleden een eksterpaar verscheen in onze tuin en duidelijk maakte dat deze vanaf dat moment tot hun territorium behoorde, had ik gemengde gevoelens. Natuurlijk zie ik graag zoveel mogelijk soorten in de tuin, maar ik maakte me zorgen over de andere bewoners en hun broedsels. Ook nu weet ik nog steeds niet of ik blij ben met hun komst of dat ik ze naar een ver en onherbergzaam oord moet wensen.

Het is buiten kijf dat eksters de tuin verlevendigen. Hun fraaie uiterlijk en parmantig gedrag staan daar borg voor. Het lijkt wel of er elke keer dat ik naar buiten kijk wel een in sierlijke glijvlucht aan komt vliegen, om na het landen met schuin gehouden kop brutaal de omgeving op te nemen. Daarbij valt het me op dat ze veel meer dan andere vogels als paar optreden. Eigenlijk alleen in de broedtijd komt het regelmatig voor dat ik maar één exemplaar waarneem. Wel gebeurt het dat als er een zich dicht bij het huis waagt, bijvoorbeeld om de hondenbak te plunderen, de andere in een boomtop zit om de omgeving in de gaten te houden.

Hun foerageergedrag is steeds weer een bron van vermaak. Veelal hippen ze elegant door het grasveld en pikken zo te zien zonder te hoeven zoeken links en rechts hapjes op. Wat ze daar in kennelijk ruime hoeveelheden aantreffen weet ik

Ekster

niet, maar ik houd het er maar op dat het iets schadelijks is. Maar vaak geven ze er de voorkeur aan met minder moeite aan de kost te komen en de maaltijden van onze hond spelen daarbij een grote rol. Als ik de gevulde bak buiten zet komen ze veelal al aanvliegen, en kijken van enige afstand of de hond misschien haar bak even in de steek laat voordat deze helemaal leeg is. In dat geval pikken zij hem voor mij keurig schoon. Maar een enkele keer heeft de hond niet zoveel trek en verwijdert zich even terwijl de bak nog halfvol is. Dit vraagt kennelijk om een andere aanpak en de eksters nemen nu zoveel mogelijk van het voer in hun snavel en verplaatsen dat tien meter of meer en halen een nieuwe lading. Het verbaast me steeds weer hoe handig ze dit doen, hoeveel ze in een keer in hun snavel kunnen nemen en hoe snel ze een aanzienlijke hoeveelheid voedsel kunnen verplaatsen. Als ze genoeg gekeapt hebben, of als de hond terugkomt, gaan ze op hun ge-

mak en ongestoord aan de maaltijd.

's Winters hang ik meestal wat mezenballen in de bomen. Waarom ik die dingen nog mezenballen noem weet ik niet, want mezen hebben allang niet meer het monopolie op deze voedselbron: mussen, spreeuwen, vinken en af en toe een bonte specht weten er ook uitstekend raad mee. Maar dit jaar zag ik voor het eerst hoe een ekster, op een tak zittend, zo'n bal aan het draadje omhoog trok, deze met zijn poot vastkleemde en er lustig op los hakte, terwijl zijn maat er onder op de grond zat en zich te goed deed aan de gevallen stukjes. Een hoofdstuk apart is het verdedigen van het territorium. Hoewel het nest zelf zich niet in onze tuin bevindt worden andere kraaiachtigen er niet getolereerd. Als er, vooral in de winter of het voorjaar, eens kauwtjes of gaaien opduiken worden die tamelijk eenvoudig verjaagd. Lastiger werd het toen een ander eksterpaar de hoge berk aan de rand van onze tuin blijkbaar als toekomstig domicilie had uitgekozen. Kennelijk zeer tevreden over de gevonden vestigingsplaats weigerden ze op te krassen en er vonden uitgebreide schermutselingen plaats. Toen er op die manier geen beslissing te forceren viel draaide het tenslotte op een grondgevecht uit, waaraan alle vier de vogels deelnamen en waarbij ze elkaar vastklemmend paarsgewijs over de grond rol-

den. Waarschijnlijk gaf het thuisvoordeel de doorslag want de nieuwkomers trokken uiteindelijk aan het kortste eind en gingen er vandoor.

Kritiek werd de situatie toen er een kraaienpaar op het toneel verscheen dat het waarschijnlijk niet alleen op het territorium maar ook op het nest van onze eksters gemunt had. Tegen een kraai heeft een ekster nu eenmaal niet veel kans, maar zo zagen onze vogels het helemaal niet. Overal waar de kraaien dachten te kunnen zitten werden ze lastig gevallen door een van de eksters, die er echter meteen vandoor ging als er een reactie kwam. Dat dit niet zonder gevaar was, bleek toen een van de kraaien er in slaagde een ekster te pakken te krijgen. Met uitgespreide vleugels en met zijn klauwen werd de kleinere vogel tegen de grond geklemd en met zijn grote snavel hakte de overwinnaar er in een rustig tempo op los. Intussen hipte de maat van het slachtoffer in paniek om de kemphanen heen en deed wat halfhartige aanvallen die weinig effect sorteerden. Als ik toen niet te hulp was geschoten had ik nu waarschijnlijk in plaats van eksters kraaien in mijn tuin gehad. Na mijn ingreep vlogen de eksters overigens luid protesterend in een boom, om vervolgens de guerrillastrijd te vervolgen, waarna tenslotte de kraaien, vermoedelijk door zoveel bereidheid tot sneuvelen en door slaapgebrek tot wanhoop gedreven, een rustiger vestigingsplaats zochten.

Het nest van de eksters moet zich bevinden op een onontgonnen stukje land grenzend aan onze tuin en waar ik niet kan komen. Ondanks veelvuldige pogingen, al dan niet met kijker, heb ik het nest zelf niet

kunnen ontdekken, hoewel ik door het bestuderen van het gedrag van de vogels vrij nauwkeurig weet waar het moet zitten. Zeker is, dat het veel lager moet zitten dan de gewoonte is bij deze soort. Als de jongen uitgevlogen zijn komen ze mee naar onze tuin en worden door de ouders wegwijds gemaakt aangaande zulke zaken als de bak van de hond. In de loop van het najaar en de winter verdwijnen de jongen een voor een, de laatste soms kort voordat het nestelen weer begint. Wat is tenslotte het effect op de andere vogels in de tuin? De Turkse tortels verdedigen zo goed en zo kwaad als dat gaat hun nesten, maar dat heeft alleen succes wanneer de eksters het niet echt op het broedsel gemunt hebben en in dat geval hippen ze welwillend opzij. Af en toe verliest er een zijn geduld en deelt met zijn snavel een houw uit, waarbij de borstveren in het rond vliegen. Het is aan doenlijk om te zien hoe de tortel dan een eindje verderop over zijn verlies treurt. De houtduiven, die in dezelfde coniferen

broeden als de tortels, maken wat meer indruk op de eksters maar als deze echt op rooftocht schijnen te zijn, en samen de dichte coniferen binnendringen, laten ze zich niet verjagen en ik vrees dat de broedsels van duiven en tortels verloren gaan. Met de merels gaat het vermoedelijk niet veel beter, als ik afga op de paniekerige wijze waarop ze af en toe te keer gaan. Anders staat het met de huis-mussen en de spreeuwen die onder de dakpannen nestelen, de mezen in hun nestkastjes en de zangvogeltjes zoals de winterkoninkjes, die hun nesten bouwen in dichte struiken zoals de vuurdoorn. Hun nesten moeten relatief veilig zijn voor de rovende eksters. Toch zie ik na de komst van de eksters ieder jaar minder jonge vogels in de tuin. Ik houd het er maar op dat ze vanwege de aanwezigheid van de zwart-witte rovers de jongen direct na het uitvliegen meenemen naar veiliger plaatsen. Ik moet zeggen dat ik dit toch wel een hoge prijs vind om te betalen voor de aanwezigheid van de eksters in mijn tuin.